

Fővárosi Ítéltábla

9.Pf.20.276/2021/5.

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Neiger Éva Kata ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt **I.r. felperes** (I.r. felperes címe) I. rendű és **II.r. felperes** (II.r. felperes címe) II. rendű felpereseknek – a Nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter (1014 Budapest, Színház utca 1., ügyintéző: jogtanácsos neve jogtanácsos) által képviselt **Magyar Állam alperes** ellen **kártérítés megfizetése** iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2021. január 27. napján meghozott 31.P.21.415/2020/17/II. számú ítélete ellen az alperes 18. sorszámon előterjesztett fellebbezése folytán – tárgyaláson kívül – meghozta a következő

ítéletet :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek együttesen 120.000 (százhúszezer) forint másodfokú perköltséget.

A le nem rótt fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

[1] Az I. rendű felperes 2.649.577 forint, a II. rendű felperes 774.063 forint és ezen összegeknek 2018. november 9. napjától a kifizetésig számított, a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű kamata megfizetésére kérte az alperes kötelezését kártérítés jogcímén a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) 6:519. §-a alapján.

[2] Előadták, hogy köztünk és egy utazásszervező cég között utazási szerződés jött létre. A felperesek a kért összegeket befizették, ugyanakkor az utazási vállalkozó a szerződést nem teljesítette, fizetéseképtelenné vált, és a befizetett díjat nem fizette vissza. Kártérítési igényüket bejelentették az utazási vállalkozó vagyoni biztosítékát nyújtó biztosítónak, amely csupán a befizetett összeg 14,95%-át térítette meg, tekintettel arra, hogy a teljes vagyoni biztosíték nem volt elegendő az összes igény fedezetére. Előadták, hogy az alperes jogellenes magatartása abban áll, hogy nem megfelelően ültette át a magyar jogba az utazási

csomagokról és az utazási szolgáltatáseggyüttesekről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, továbbá a 90/314/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló 2015/2302/EU irányelvet (új irányelvet). Ennek 17. cikke előírja, hogy a tagállamok biztosítják, hogy a területükön letelepedett utazásszervezők biztosítékot nyújtsanak arra, hogy az utazók által vagy nevében befizetett teljes összeget vissza tudják fizetni, amennyiben az érintett szolgáltatások teljesítésére fizetéseképtelenségük miatt nem kerül sor. Ugyanakkor a Magyar Állam az utazásszervező és -közvetítő tevékenységről szóló 213/1996. (XII. 23.) Korm. rendelet (Korm. rendelet) 8. és 10. §-aival az új irányelvben foglalt kötelezettségeinek nem tett eleget, nem fogalmazta meg egyértelműen, hogy a vagyoni biztosíték a teljes befizetett összeg visszafizetésének eredménykötelezettségét jelenti. A 8. § (3) bekezdése csak a vagyoni biztosíték mértékének minimumösszegét rögzíti, mely számítási módszer nem megfelelő, nyilvánvalóan alkalmatlan ugyanis az irányelvben foglalt cél elérésére az a szabályozás, mely szerint az utazásszervező a saját maga által bejelentett forgalom után becsült fedezetet köteles rendelkezésre bocsátani. Az új irányelv (40) preambulum bekezdése és 17. cikke arra kötelezi a tagállamokat, hogy olyan nemzeti jogszabályt alkossanak, amely egyértelműen és korlátozás nélkül garantálja a befizetett összegek visszafizetését. Az Európai Unió Bíróságának korábbi döntései – amelyeket a 90/314/EGK tanácsi irányelv (régi irányelv) 7. cikkének értelmezésével kapcsolatban hozott – jelen ügyben is alkalmazandók, figyelemmel arra, hogy régi irányelv 7. cikke és az új irányelv 17. cikke is ugyanúgy eredménykötelezettséget állapít meg, így hivatkoztak a C-178/94., C-179/94., C-188/94., C-189/94. és C-190/94. számú egyesített ügyekben, azaz a Dillenkofer-ügyben hozott ítéletre, a C-140/97. számú döntésre, valamint a C-430/13. számú végzésre, amely a magyar szabályozás kapcsán született. Kiemelték, hogy a Korm. rendelet 8. § (3) bekezdésében alkalmazott számítási módszer nem tér el kellő mértékben a Korm. rendelet új irányelv hatálybalépését megelőzően alkalmazott módszerétől, így a korábbi ítéletek indokolásában foglaltak irányadók, azaz a Korm. rendelet az irányelv céljaival továbbra is ellentétes. Az alperes kártérítési felelőssége körében hivatkoztak a C-6/90. és C-9/90. számú egyesített ügyekre és a C-46/93. és C-48/93. ügyekre, melyek szerint a tagállamok kötelesek megtéríteni a közösségi jog nekik betudható megsértésével a magánszemélyeknek okozott károkat akkor is, ha a felróható magatartás jogalkotási mulasztás.

[3] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte.

[4] Álláspontja szerint a felperesek által kiemelt, Európai Unió Bírósága által hozott ítéletekre, illetve a Fővárosi Ítéltábla korábbi döntésére a jelen perben nem lehet hivatkozni, ezek a régi irányelvet és a Korm. rendelet 2018. július 1. előtt hatályos szövegét értelmezték. Ugyanakkor az új irányelv hatályba lépésével egyidejűleg, 2018. július. 1-jétől a jogalkotó a Korm. rendelet szabályait módosította, a módosított rendelkezések pedig az Európai Unió jogának mindenben megfelelnek, és nincs olyan európai uniós döntés, amely kimondaná, hogy ezek nem összeegyeztethetők az új irányelvvel. Az új irányelvben foglalt követelményeket a Korm. rendelet módosított 8. és 10. §-a teljes egészében kielégítik. Kiemelte, hogy egy jogszabály akkor lehet jogellenes, ha azt egy megfelelő autoritású szerv megállapítja. A magyar jogrendszerben ez az Alkotmánybíróság és az Európai Unió Bírósága lehet, márpedig jelen esetben egyik ilyen szerv sem vizsgálta a Korm. rendelet új szabályait, a rendes bíróságok pedig az Alaptörvény 28. cikke alapján csak a jogszabályok értelmezésére jogosultak, de nem jogosultak jogszabályok Alaptörvénybe vagy nemzetközi szerződésbe való közléséről állást foglalni. Vitatta, hogy az alperesek magatartásával a felperesek kára okozati összefüggésben állna, ebben a körben az előreláthatóság hiányára hivatkozott.

Álláspontja szerint az, hogy a felperesek az igényeiket az utazásszervezővel szemben nem érvényesítették, károsulti közrehatásnak minősül. Hivatkozott arra is, hogy az alperes nem felel az utazásszervező jogellenes magatartásáért, miután a Korm. rendelet 8. § (9) bekezdésében foglaltak szerint a vagyoni biztosítéknak minden időszakban fedezetet kell nyújtania a befizetett díjakra.

[5] Az elsőfokú bíróság kötelezte az alperest, hogy fizessen meg az I. rendű felperesnek 2.649.577 forintot, a II. rendű felperesnek 774.003 forintot és ezen összegek után 2018. november 9. napjától a kifizetésig a jegybanki alapkamattal egyező mértékű kamatot, továbbá az I-II. rendű felperesek javára együttesen 418.419 forint perköltséget.

[6] Rögzítette, hogy az utazási vállalkozó a Korm. rendelet 8. § (3) bekezdés bb) pontja szerint vagyoni biztosíték adására volt köteles, amely a nettó értékesítési árbevétel 12%-a, de legalább 7.000.000 forint volt. A vállalkozó 2017. évre 92.094.219 forint tényleges árbevételt, 2018. évre pedig 90.000.000 forint várható nettó árbevételt jelentett, és igazolta 2018. július 1-től december 31-ig érvényes biztosítását, mely szerint a vagyoni biztosítéka 14.160.000 forint volt, azaz a jogszabályban előírtnál nagyobb összegű vagyoni biztosítékkal rendelkezett. Majd 2018. november 9. napján fizetéseképtelenné vált, a vagyoni biztosítékát nyújtó biztosító pedig csak a felperesek által befizetett összeg 14,9%-át térítette meg. Így a perben tényként megállapítható, hogy a jogszabályban előírt vagyoni biztosíték összege nem volt elegendő arra, hogy abból a felperesek teljes kielégítést kapjanak.

[7] Az elsőfokú bíróság kiemelte, hogy az Európai Unió Bírósága több ítéletében (C-6/90. és C-9/90.) is kimondta, hogy a tagállam az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 4. cikk (3) bekezdése alapján felelős azért, hogy jóvá tegye az egyénnek a közösségi jog megszegésével okozott károkat. A közösségi jog megsértését jelenti, ha a tagállam elmulasztja azokat az intézkedéseket, amelyek szükségesek egy irányelv által előírt eredmény eléréséhez. A kár következményeinek jóvátételére pedig a nemzeti jog felelősségi szabályai irányadók, így jelen esetben a Ptk. 6:519-522. §-ai, a 6:525. §-a és 6:527. §-a. A Ptk. a jogalkotással okozott károkért az állam magánjogi felelősségét deklaráló külön szabályt nem tartalmaz, azonban a miniszteri indoklás rögzíti, hogy a jogalkotással okozott kárért való felelősséget azért nem szabályozták külön, mert az állam az így okozott kárért az általános felelősségi alakzat alapján felel, a károsult az uniós implementációs kötelezettség elmulasztásával okozott kár megtérítését az általános deliktualis felelősség szabályai alapján kérheti. Jelen esetben a vizsgálandó európai uniós jogszabály az új irányelv, amely preambuluma (39), (40), (44), (46), (47) bekezdése és a 17. cikk rögzíti a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítása érdekében az utazók jogait. Miután az Európai Unió Bírósága a C-430/13. számú határozatában kifejtette, hogy az irányelv átültetésének megfeleléséről a tagállami bíróságnak kell döntenie, így az alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a jogalap kérdésében a jelen bíróság az Európai Unió előzetes döntéshozatali eljárásban hozott határozata nélkül nem foglalhat állást. A régi és az új irányelv célja – a fogyasztóvédelem hatékony biztosítása – azonos, erre tekintettel a régi irányelv értelmezése körében meghozott korábbi döntésekben kifejtett elvek, illetve a BDT2017. 3632 számú eseti döntésben foglaltak az új irányelv értelmezésére is alkalmazandók. Eszerint az irányelv célja csak akkor valósul meg, ha az utazásszervező bármely okból bekövetkező fizetéseképtelenné válása esetén a nemzeti szabályozás eredményeként biztosított a fogyasztó által fizetett valamennyi összeg visszatérítése (és a fogyasztó hazaszállítása). A perben tényként megállapítható, hogy a Korm. rendelet 2018. július 1-től hatályos szabályaiban előírt mértékű vagyoni biztosíték nem volt alkalmas az

irányelv által előírt cél megvalósítására, a felperesek teljes kártalanításának biztosítására. Az alperes alaptalanul érvelt azzal, hogy a Korm. rendelet 8. § (3), (4), (5) és (9) bekezdései együttesen megfelelnek az új irányelv előírásainak, ezek valójában nem biztosítottak hatékony fogyasztóvédelmet. Az implementációs kötelezettség megszegése pedig a kártérítési igény szempontjából jogellenes magatartásnak minősül, azaz az alperes nem úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható. Az EBH 2019.P.1. számú eseti döntés szerint a jogalkotási tevékenységgel okozott érdeksérelem – az uniós jog által biztosított alanyi jogot sértő jogalkotáson kívüli esetekben – a szerződésen kívül okozott károkért való polgári jogi felelősség általános szabályain alapuló igényt akkor alapozhat meg, ha az Alkotmánybíróság az Alaptörvénnyel való kollíziója miatt megsemmisítette a jogszabályt, vagy megállapította a jogalkotó magatartásával előidézett alaptörvény-ellenességet. Jelen esetben azonban éppen uniós jog által biztosított alanyi jogot sértő jogalkotásról van szó, amelyre ezen EBH nem alkalmazható. Így az alperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a bíróság a jogalap kérdésében csak akkor határozhatna, ha az Alkotmánybíróság a Korm. rendeletet megsemmisítette volna, ezzel szemben jelen jogvitában fel sem merült kérdésként, hogy a Korm. rendelet érintett szabályai alaptörvény-ellenesek lennének, hanem abban a kérdésben kellett a bíróságnak állást foglalnia, hogy a szabályok megfelelnek-e az új irányelv rendelkezéseinek. Az alperes eredménytelenül hivatkozott arra, hogy a felpereseket ért kár nem áll az alperes magatartásával okozati összefüggésben, mert a vagyoni biztosítékról szóló szabályozás és a felperesek kára között az ok-okozati összefüggés fennáll. Az alperes érvelt azzal, hogy az utazási vállalkozás jogszabályba ütköző tevékenységével összefüggésben keletkezett károkért nem felel, azonban nem tett arra tényelődést, hogy a vállalkozás a Korm. rendelet mely rendelkezését mely magatartással szegte volna meg. Alaptalanul hivatkozott arra is, hogy a kár nem volt előre látható, hiszen az alperestől elvárható, hogy az utazási vállalkozások fizetésektelenül válásának eseteit, ennek bekövetkezésének lehetőségét minden lehetséges esetre vizsgálja, modellezze, és a vagyoni biztosíték szabályait olyan módon alakítsa ki, hogy az a lehető leghatékonyabb, teljes védelmet biztosítsa a fogyasztók számára. Hivatkozásával szemben a felpereseknek a kár elhárítására vagy enyhítésére nem volt lehetősége, igényüket a biztosító felé bejelentették, más magatartás tőlük nem volt elvárható.

[8] Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben elsődlegesen az ítélet hatályon kívül helyezését kérte a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.) 381. §-a, 126. §-a, 130. §-a és 131. §-a alapján és azt, hogy az elsőfokú bíróságot az ítéltábla utasítsa új eljárásra, ennek keretében arra, hogy kezdeményezze az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását, illetve annak eredményétől függően az Alkotmánybíróság eljárását, majd hozzon új határozatot. Másodlagosan az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és a felperesek keresetének elutasítását kérte. Előadta, hogy az elsőfokú bíróság ítélete sérti a Pp. 126. §-át, 130. §-át és 131. §-át, valamint a Ptk. 6:519. §-át. Minderre tekintettel az ítélet felülbírálatát a Pp. 360. § (1) és (3) bekezdése alapján kérte.

[9] Korábbi ellenkérelmét fenntartva kiemelte, hogy az Európai Unió Bíróságának C-430/13. számú ügyben hozott végzése jelen perben alappal nem hivatkozható, mivel a Korm. rendelet káresemény időpontjában hatályos biztosítéki rendszere már eltér a korábbi, az Európai Unió Bírósága végzésének meghozatalakor állapottól. A Korm. rendelet módosított garanciális rendelkezései az új irányelvnek való megfelelést mindenben biztosítják, az államot tehát jogellenes, károkozó magatartás hiányában felelősség nem terheli. Álláspontja szerint az új irányelv 17. cikke hazai jogba történt átültetésének

hiányossága (jogellenes magatartás) mint jogalap az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárásban hozott, az új irányelvi szabályozás és a felperesi káresemény bekövetkeztekor hatályos belső szabályozás összhangját értelmező döntése és a Korm. rendelet felperesi keresetben kifogásolt jogszabályhelyei alaptörvény-ellenességét vagy nemzetközi szerződésbe ütközését megállapító alkotmánybíróági döntés nélkül nem állapítható meg. Az EUMSZ 267. cikk b) pontja és a Pp. 130. §-a alapján ha olyan kérdés merül fel, amelynek eldöntéséhez szükséges az Európai Unió jogi aktusának értelmezése, a tagállami bíróság az Európai Unió Bíróságának előzetes döntéshozatali eljárását kezdeményezi, így az elsőfokú bíróság akkor járt volna el helyesen, ha jelen esetben is ezt tette volna. Kiemelte, hogy egy jogszabály akkor lehet jogellenes, ha azt egy megfelelő autoritási szerv megállapítja, a magyar jogrendszerben pedig ilyen csak az Alkotmánybíróság vagy az Európai Unió Bírósága mondhat ki. Hangsúlyozta, hogy a jogalkotási tevékenység nem polgári jogi jogviszony keretében valósul meg, és nem hoz létre az állam és a jogalkotási tevékenységének közjogilag alávetett jogalanyok között polgári jogilag értelmezhető, mellérendeltségen és egyenjogúságon alapuló jogviszonyt, ezért alapesetben nem tartozik a Ptk. tárgyi és személyi hatálya alá. Az állam közjogi jellegű tevékenysége polgári perben csak akkor vizsgálható, ha erre a jogalkotó felhatalmazást ad. Ilyen a közhatalom gyakorlásával okozott károkért való felelősség, ugyanakkor nem tartozik ebbe a körbe a jogalkotási tevékenység, azt a törvény nem szabályozza sajátos felelősségi tényállásként. Azonban a jogalkotási tevékenységgel okozott érdeksérelem bekövetkeztekor abban az esetben hiányzik a magánjogi felelősséget kizáró közjogi jogviszony, ha a jogalkotás eredménye nem hordoz közjogi kötőerőt. Ez akkor lehetséges, ha az Alkotmánybíróság az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel való kollíziója miatt megsemmisíti a megalkotott és kihirdetett jogszabályt, ebben az esetben a jogalkotási aktus közjogilag érvénytelen, kívül esik az állami jogalkotó szervek felhatalmazásának keretein. Ha az ilyen jogalkotói cselekvés valamely jogalanynak vagyoni érdeksérelmet okoz, ez a tény polgári jogi jelentőséggel bírhat. A bíróság jogosult értelmezni és alkalmazni az Alaptörvényt, de nem jogosult a jogszabályok Alaptörvénybe, illetve nemzetközi szerződésbe ütközéséről állást foglalni, így a polgári perben eljáró elsőfokú bíróság nem tehetné volna meg, hogy a jogszabályok formális követelményeinek megfelelő jogalkotási terméket alkotmányossági szempontból megítélje. Hivatkozott a 11/2020. (VI. 3.) AB határozatra, mely szerint a hatályos hazai jog alkalmazásának indokolatlan mellőzése sérti az Alaptörvényben deklarált jogállamiság elvét.

[10] A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben kérték, hogy az ítéltábla az elsőfokú ítélet kereseti kérelemnek helytadó rendelkezéseit hagyja helyben.

[11] Az elsőfokú bíróság által hozott ítélet a felperesek álláspontja szerint megalapozott, indokolásában és megállapításaiban helytálló. Előadták, hogy az elsőfokú bíróságnak nem volt kötelezettsége sem előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezni, sem az Alkotmánybírósághoz fordulni. Különösen értelmezhetetlen, hogy az alperes miért kívánja előbb az Európai Unió Bírósága előtti eljárást, majd ezt követően még az Alkotmánybíróság eljárásának kezdeményezését is, ennek indokát nem adta. Mind a régi, mind az új irányelv célja azonos, a fogyasztóvédelem hatékony biztosítása, és ebben a körben mindkét irányelv teljes eredménykötelezettséget ír elő. Ebből az következik, hogy a kereset jogalapja az Európai Unió Bíróságának döntése nélkül is megállapítható. Vitatták, hogy az Európai Unió Bíróságának keresetben megjelölt döntései, különösen a C-430/13. számú végzése jelen ügyben ne lenne alkalmazható. Ugyanakkor a magyar Alkotmánybíróság egyáltalán nem jogosult eljárni, tekintettel arra, hogy az eljárás tárgya a Korm. rendelet 8. és 10. §-ainak uniós jogba ütközése, nem pedig valamely magyar jogszabály alaptörvény-ellenessége.

Kiemelték, hogy a 11/2020. (VI. 3.) számú AB határozatra az alperes az elsőfokú eljárásban nem hivatkozott, a másodfokú eljárásban pedig a Pp. 373. § (1) bekezdése szerint ellenkérelem-változtatásnak nincs helye, így ennek elutasítását kérték. Mindazonáltal hangsúlyozták, hogy abban az ügyben Kúria az Európai Unió Bíróságának egy ítéletében foglalt jogértelmezését kiterjesztette olyan tényállásokra is, amelyekben európai uniós elem nem szerepelt, és az Alkotmánybíróság ezt kifogásolta. Jelen esetben azonban az eljárás tárgya éppen egy európai uniós irányelv nem megfelelő átültetéséből eredő tagállami kártérítési felelősség kérdése, így az alkotmánybírósági döntésből az alperes által kiragadott rész nyilvánvalóan nem alkalmazható.

[12] Az alperes fellebbezése nem megalapozott.

[13] Miután a keresetnek helytadó ítélet ellen az alperes teljes elutasítás vagy hatályon kívül helyezés iránt fellebbezett, annak nem volt a Pp. 358. § (5) bekezdésének megfelelően első fokon jogerőre emelkedett rendelkezése.

[14] Az alperes elsődleges fellebbezési kérelmében az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kérte a Pp. 381. §-a alapján. A fellebbezés A), illetve V) pontjaiban foglaltak és a jogszabálysértésként itt megjelölt Pp. 126. §-a, 130. §-a és 131. §-a alapul vételével azt lehet megállapítani, hogy a hatályon kívül helyezés indokaként az alperes arra hivatkozik, hogy az elsőfokú bíróságnak az Európai Unió Bírósága előzetes döntéshozatali eljárását, majd annak eredményétől függően az Alkotmánybíróság eljárását kellett volna az ügyben kezdeményeznie, és az új eljárás kapcsán azt kérte, hogy az ítéltábla ezen két kezdeményezésre utasítsa az elsőfokú bíróságot. A Fővárosi Ítéltáblának ezért a Pp. 370. § (1) bekezdésére és 371. § (1) bekezdés d) pontjára tekintettel a hatályon kívül helyezés indokaként az itt megjelölt jogszabálysértések fennállását kellett vizsgálnia.

[15] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése szerint az egyedi normakontroll eljárást a bíró az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során akkor kezdeményezi, ha azt észleli, hogy olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amely alaptörvény-ellenes. Az EUMSZ 267. cikke szerint pedig a tagállam bírósága akkor kezdeményez előzetes döntéshozatali eljárást, ha a szerződések vagy az uniós intézmények jogi aktusainak érvényessége és értelmezése kapcsán kérdés merül fel az előtte folyamatban lévő ügyben, és a tagállami bíróság úgy ítéli meg, hogy az ítélete meghozatalához szükség van a kérdés eldöntésére. A két jogforrás alapján tehát az adott ügyben eljáró bíró számára nem kötelezettség, hanem lehetőség, hogy az Alkotmánybírósághoz vagy az Európai Unió Bíróságához forduljon, még hozzá abban az esetben, ha az ügy érdemi eldöntéséhez alkalmazandó jogszabályt érintő mérlegelése szerint ezekre a lépésekre szükség van, azaz az európai uniós jog értelmezésének bizonytalansága vagy az alkalmazott jogszabály alaptörvény-ellenességének kérdése merül fel. A Pp. 381. §-a az ítélet hatályon kívül helyezését az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése esetére teszi lehetővé, és a Pp. 386. § (2) bekezdés d) pontja alapján ezt követően csak arra adhat utasítást a másodfokú bíróság, hogy az új eljárást perfelvételi vagy érdemi szaktól kell-e lefolytatni, és melyek a szükséges eljárási cselekmények. Mindebből az következik, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságot nem utasíthatja arra, hogy valamely, az ügy érdemét érintő jogkérdésben milyen álláspontot foglaljon el, így nem utasíthatja arra sem, hogy észlelje egy adott jogszabály alkotmányellenességét vagy uniós jogi értelmezési kérdést, és ezért forduljon az

Alkotmánybírósághoz vagy az Európai Unió Bíróságához. Ezért az alperes által megjelölt indokokból az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése nem lehetséges.

[16] Amennyiben a Fővárosi Ítéltábla az alperes fellebbezésében kifejtetteket osztaná, akkor maga a másodfokon eljáró bíróság fordulhatna az Alkotmánybírósághoz vagy az Európai Unió Bíróságához. Ugyanakkor az ellenkérelemben foglaltakra tekintettel ezen két eljárás szükségességét az elsőfokú bíróság is vizsgálta, és az ezzel kapcsolatos álláspontjával a Fővárosi Ítéltábla egyetért.

[17] Az alperes fellebbezésében és azt megelőzően ellenkérelmében is arra hivatkozott, hogy miután a magyar jogban a jogalkotással okozott kárt külön tényállás nem szabályozza, ezért ezzel kapcsolatos kártérítési felelősséget csak akkor lehet megállapítani, ha az Alkotmánybíróság kimondja, hogy az adott jogszabály Alaptörvénybe vagy nemzetközi szerződésbe ütközik, miután ebben az esetben a jogszabály nem hordozza azt a közjogi kötőerőt, amely a Ptk. 6:519.§-ának alkalmazását kizárja. Ezzel szemben helyesen fejtette ki az elsőfokú bíróság, hogy miután jelen esetben a felperesek keresete uniós jog által biztosított alanyi jogot sértő jogalkotáson alapul, így a jogvitában nem merült fel, hogy a Korm. rendelet érintett szabályai alaptörvény-ellenesek lennének vagy nemzetközi szerződésbe ütköznének. A keresetben hivatkozott implementációs kötelezettség megsértése estére pedig valóban az Európai Unió joga írja elő az állam kártérítési felelősségét, többek között az elsőfokú bíróság által is hivatkozott C-6/90. és C-9/90. számú egyesített ügyekben, azaz az ún. Francovich ügyben hozott ítélet szerint. Ennek megfelelően az állam felelős a közösségi jog neki betudható megsértésével magánszemélyeknek okozott károkért abban az esetben, ha egy irányelvet nem, vagy nem megfelelően ültetnek át a nemzeti jogba, feltéve, hogy (1) az irányelv által előírt eredmény a magánszemélyeket jogokkal ruházza fel, (2) e jogok tartalmát az irányelv rendelkezései alapján meg lehet határozni és (3) okozati összefüggés áll fenn a kötelezettség állam általi megsértése és a jogsérelmet szenvedett személyek kára között. Az ítélet [41] bekezdése egyértelműen rögzíti, hogy ezen feltételek elegendőek ahhoz, hogy a magánszemélyek számára kártérítéshez való jogot keletkeztessenek, melynek közvetlen alapja a közösségi jog. Az Alaptörvény E) cikk (3) bekezdése szerint az Európai Unió joga – azaz ennek részeként az Európai Unió jogában jogforrási jelleggel rendelkező bírósági ítélet – általánosan kötelező magatartási szabályt állapíthat meg. Látható tehát, hogy a jelen perben érvényesített kártérítési igény nem a magyar jog jogalkotással okozott kár megtérítésére irányuló szabályain, hanem közvetlenül a közösségi jogon alapul. Ebből viszont az következik, hogy ezen felelősség fennállásához valóban nem az adott jogszabály esetleges alaptörvény-ellenességét vagy nemzetközi szerződésbe ütközését kell vizsgálni, illet jelen perben a felperesek nem is állítottak, hanem a fent hivatkozott uniós bírósági döntésben foglalt feltételeket, így a magyar Alkotmánybíróság döntésére jelen ügy elbírálásához nincs szükség. Ezen kérdéskör kapcsán az alperes valóban először a fellebbezésében hivatkozott a 11/2020. (VI. 3.) AB határozatra, azonban miután a Pp. 7. § (1) bekezdés 4. pontja szerint ez az új jogi érv nem minősül ellenkérelem-változtatásnak, így azt a Pp. 373. § (1) és (3) bekezdése alapján nem lehetett elutasítani. Azonban a fentiekben az ebben a határozatban kifejtettek sem változtatnak, miután az alperes által hivatkozott alkotmánybírósági döntésben nem egy irányelv átültetéséről, annak hiányosságairól, hanem az uniós és a magyar jog kollíziójáról van szó, vagyis az abban írtak jelen ügyre nem alkalmazhatók.

[18] Annyiban helytálló az alperes hivatkozása, hogy a Francovich-ügyben kidolgozott feltételek fennállásának vizsgálata adott esetben megkívánja az Európai Unió valamely jogforrásának értelmezését, amire az EUMSZ 267. cikke alapján előzetes

döntéshozatali eljárás keretében az Európai Unió Bírósága jogosult. Nem kell ugyanakkor az Európai Unió Bíróságához fordulni akkor, ha a felmerült kérdés nem releváns az ügy eldöntése szempontjából; ha a szóban forgó közösségi jogi rendelkezést a bíróság már értelmezte; vagy a közösségi jog helyes alkalmazása olyannyira nyilvánvaló, hogy az minden észszerű kétséget kizár (C-283/81. számú CILFIT-ügy).

[19] Jelen esetben a felperesek arra hivatkoztak, hogy a releváns jogkérdést az Európai Unió Bírósága több ítéletében – köztük a magyar vonatkozású C-430/13. számú ügyben – vizsgálta, és azt állapította meg a régi irányelv 7. cikkével kapcsolatban, hogy azt úgy kell értelmezni, hogy a tagállamoknak nincs semmilyen mérlegelési mozgásterük a tekintetben, hogy az utazásszervező által a fogyasztó számára nyújtandó biztosítéknak a kockázatok milyen körére kell fedezetet nyújtania, és ellentétes az irányelvvel az a nemzeti szabályozás, amelynek a részletszabályai nem eredményezik azt, hogy a fogyasztó által befizetett valamennyi összeg visszatérítése megtörténjen az utazásszervező fizetéseképtelensége esetén. A tagállami bíróságok feladata, hogy az érintett tagállam által az említett biztosíték összegének meghatározása érdekében megállapított szempontokat megvizsgálják, és eldöntsék, hogy azoknak a célja vagy hatása korlátozza-e a biztosítékkal fedezett kockázatok körét. Amennyiben igen, akkor ezek nyilvánvalóan összeegyeztethetetlenek az irányelvből fakadó kötelezettséggel, és az uniós jog kellően súlyos megsértésének minősülnek, ami közvetlen okozati összefüggés fennállásának megállapítása esetén megalapozhatja az érintett tagállam felelősségét. Az Európai Unió Bírósága az ügyben a magyar Korm. rendelet szabályait vizsgálta, és a döntésben foglaltak alapján a magyar bíróságok rendre arra a következtetésre jutottak, hogy a korábbi magyar szabályozás nem felelt meg a régi irányelvben foglalt céloknak. Ugyanis ha az derül ki, hogy az adott utazásszervező a nemzeti szabályozásnak eleget téve gondoskodik a biztosítékról, ennek ellenére az nem fedezi az utazók által befizetett összegeket, akkor a magyar szabályozásnak egyértelműen az a hatása, hogy az adott biztosíték nem kielégítő, és emiatt a fogyasztók kárt szenvednek (BDT2015. 3283). Tekintettel azonban arra, hogy 2018. július 1-jétől új irányelv lépett hatályba, és a Korm. rendeletet a magyar jogalkotó módosította, a jelen eljárásban azt kellett vizsgálni, hogy akár az új irányelv, akár a magyar jogszabályváltozások teremtek-e olyan új helyzetet, amelyre tekintettel az Európai Unió Bíróságának a C-430/13. számú ügyben hozott döntése nem tekinthető irányadónak, és ezért akár előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése útján, akár pusztán a nemzeti bíróság értelmezésével a C-430/13. számú ügyben adott uniós bírósági értelmezés félretételének lehet helye.

[20] Az elsőfokú bíróság ezt a kérdést vizsgálta, és arra a következtetésre jutott, hogy a korábbi európai uniós gyakorlat az új irányelv kapcsán is alkalmazandó, mert a régi és az új irányelv célja – a fogyasztóvédelem hatékonysága – azonos. Emellett az ítéltábla kiemeli, hogy nagyon lényeges szempont, hogy a két szabályozás részleteiben is lényegében megegyezik.

[21] A régi irányelv 7. cikke azt írta elő, hogy az utazásszervezőnek és/vagy a közvetítőnek biztosítékra vonatkozó igazolást kell nyújtania arról, hogy fizetéseképtelensége esetén a befizetett összeget vissza tudja téríteni és a fogyasztót haza tudja szállítani, a 9. cikk (1) bekezdése szerint pedig a tagállamok hatályba léptetik azokat a rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az irányelvnek megfeleljenek. Ehhez képest az új irányelv 17. cikk (1) bekezdésének megfelelően a tagállamok biztosítják, hogy a területükön letelepedett utazásszervezők biztosítékot nyújtsanak arra, hogy visszafizetik az utazó által vagy nevében befizetett teljes összeget, amennyiben az érintett szolgáltatások teljesítésére

fizetéseképtelenségük miatt nem kerül sor, ha pedig az utazási szerződésnek az utasok szállítása is részét képezte, a hazaszállításra is biztosítékot kell nyújtaniuk. A (2) bekezdés rögzíti, hogy ennek a biztosítéknak hatékonynak kell lennie, és ki kell terjednie az észszerűen előre látható költségekre és az utazási csomagok fejében az utazó által vagy nevében befizetett összegekre, figyelembe véve az előlegfizetés és az egyenleg kifizetése, illetve az utazási csomagok teljesítésének lezárása közötti időszak hosszát, valamint az utazásszervező fizetéseképtelensége esetén a hazaszállítások várható költségét is. Ezen szabályozás tehát nem tartalmaz mást, mint a régi irányelv 7. cikke, hanem az abban foglalt kötelezettség részletesebb, pontosabb, többek között a C-430/13. számú döntésben is részletezett követelményeknek megfelelő meghatározását jelenti. Ebből következően valóban nincs szükség a C-430/13. számú ügyhöz képest az implementált európai uniós norma értelmezésére, miután az irányelv érdemi tartalma nem változott, így a korábbi értelmezés az új irányelvre is irányadó.

[22] Ennek megállapítását követően az elsőfokú bíróságnak és az ítéltáblának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a jelenleg irányadó szabályozás ennek az új irányelvnek megfelel-e, azaz az új irányelv 17. § (1) és (2) bekezdésében foglalt célokat biztosítja-e. Ebben a körben helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy erről a kérdésről a nemzeti bíróságnak kell döntenie, miután az EUMSZ 267. cikke szerint az Európai Unió Bíróságának nincs hatásköre arra, hogy megállapítsa, hogy egy nemzeti jogszabály az adott uniós jogforrásnak megfelel-e, az csak az uniós jogot értelmezheti, így ebben a körben az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezése valóban kizárt.

[23] Az ítéltábla az elsőfokú bíróság következtetésével abban is egyetértett, hogy a Korm. rendelet 2018. július 1-jét követő szabályai nem elégitik ki az új irányelvben foglalt követelményeket. Ebben a körben kiemeli, hogy az alperes által előadottakkal szemben a módosított rendelkezések valójában nem térnek el jelentősen a korábbi szabályoktól. Bár az alperes többször hivatkozott arra, hogy a módosított szabályok már biztosítják az új irányelv által is előírt hatékony védelmet, valójában egyszer sem vezette le, hogy melyek az új szabályozásnak azon elemei, amelyekre tekintettel a korábbi állapothoz képest lényeges változás következett be. Ezzel szemben a felperesek válasziratukban részletesen összehasonlították a jogszabály két időállapotát, és abból az derül ki, hogy ezek között jelentős különbség valójában nincs. A Korm. rendelet 8. § (1) bekezdése továbbra is megengedi a garancia biztosításának egyik módjaként a biztosítási szerződés megkötését, a (3) bekezdés szerint külföldre irányuló utazási csomag esetén ennek mértéke ugyanúgy 12%, mint korábban, pusztán a minimumösszeg emelkedett 5.000.000 forintról 7.000.000 forintra abban az esetben, ha az utazás is a szolgáltatás részét képezi. A különbség annyi, hogy főszabály szerint ennek alapja a biztosítási szerződés megkötésének évében december 31-ig elszámolt értékesítésből származó nettó árbevétel, nem pedig, ahogy korábban, az erre az évre tervezett árbevétel (bár szükségképpen az új szabályozás esetén is a tervezett árbevétel lesz az alap, miután a (8) bekezdés szerint legkésőbb október 31-ig meg kell kötni a biztosítéki szerződést, márpedig december 31-ig csak tervezett árbevételről lehet szó). A (4) bekezdés is ugyanazt a szabályt tartalmazza, mint korábban: ha a főszabály szerinti biztosíték alapja kevesebb, mint a megelőző évben elért, vagy a következő évre tervezett nettó értékesítési árbevétel, akkor a legnagyobbra tekintettel kell számolni. A (6) bekezdés szerint ugyanúgy be kell jelenteni a tervezett és tényleges árbevételt az ellenőrző hatóságnak október 31-ig, illetve május 31-ig. A (7) bekezdésben is változatlanul szerepel az a kötelezettség, hogy május 31-ig a tényleges értékesítés nettó árbevételéhez képest a biztosítékot az utazási vállalkozónak meg kell emelnie, a (9) bekezdés pedig változatlanul leszögezi, hogy a vagyoni biztosítéknak

minden időszakban fedezetet kell nyújtania az előleg és a részvételi díj megfizetésére. Az itt előírt kiegészítési kötelezettség kapcsán is csak pontosítást tartalmaz a módosított jogszabály: korábban a tényleges árbevételhez képest kellett ezt a kiegészítést megtenni, míg jelenleg az utazók által befizetett előlegek és szolgáltatással még nem ellensúlyozott részvételi díjak összege a vetítési alap. Ha ez legalább 10%-kal meghaladja az igazolt vagyoni biztosíték alapjául szolgáló árbevétel összegét, akkor az utazási vállalkozó köteles 7 napon (korábban 5 munkanapon) belül kiegészíteni a biztosítékot, és ezt a kormányhivatalnak igazolni. Tehát lényegében a kiegészítési kötelezettséget előíró szabály sem változott. Az egyetlen valódi újdonság a (12) bekezdés, amely szerint mindezekről az utazási vállalkozónak részletes nyilvántartást kell vezetnie, megőrizni és hatósági ellenőrzés céljából átadni.

[24] Minderre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla is arra a következtetésre jutott, hogy az Európai Unió Bírósága C-430/13. számú végzésében foglaltakhoz képest sem az új irányelvben, sem a magyar jogszabályban nem következett be érdemi változás.

[25] A rendelkezésre álló tények is azt támasztják alá, hogy nemcsak, hogy nem volt elegendő a biztosíték a felperesek követelésére, de a biztosító 1/F/21. sorszám alatt adott tájékoztatása szerint a vagyoni biztosíték összege 14.160.000 forint, a jogos kárigények összege pedig 94.696.135 forint volt. Ez olyan jelentős különbség, ami egyértelműen azt mutatja, hogy a magyar szabályozás továbbra sem képes biztosítani, hogy az utazók által befizetett összegek visszatérítése hatékonyan megtörténhessen. Összességében tehát azt lehet megállapítani, hogy a Korm. rendelet szabályai azzal a hatással járnak, hogy a magyar jogszabályban meghatározott mértékű biztosíték nem elégséges a fogyasztók által befizetett összegek visszafizetéséhez.

[26] Tekintettel arra, hogy új irányelv egyértelmű jogokat határozott meg a felperesek javára, és a megkívánt biztosíték arra lett volna hivatott, hogy az utazási vállalkozó fizetéseképtelensége esetén teljes mértékű kompenzációhoz jussanak, így az, hogy ezt a kompenzációt Magyar Állam hiányos jogalkotása miatt nem tudták elérni, egyértelmű oka annak – az utazási vállalkozó fizetéseképtelensége mellett –, hogy a vagyonukban a meg nem térült díjakkal azonos összegű értékcsökkenés következett be. Erre tekintettel a Magyar Állam kártérítési felelőssége a Francovich-ítéletben foglaltak és a Ptk. 6:519. §-a szerint fennáll az irányelv nem megfelelő átültetése miatt.

[27] Helyesen hivatkozott arra az elsőfokú bíróság, hogy az alperes nem jelölte meg, hogy milyen jogellenes magatartást tulajdonít az utazási vállalkozónak. Nem elfogadható az alperes azon hivatkozása sem, hogy a károsodás ne lett volna számára előre látható, miután a Ptk. 6:521. §-ában írt előreláthatóság követelménye nem azt jelenti, hogy a károkozónak a konkrét felperesek konkrét ügyben bekövetkező károsodást kell előre látnia, hanem a károkozó magatartásának potenciális következményeit, márpedig jelen esetben az előre látható volt, hogy ha az irányelv hatékony védelmi célját nem kielégítő szabályozást alkot az állam, akkor lesznek olyan esetek, amikor a fogyasztók számára az általuk befizetett előleg vagy részvételi díj nem térül meg. Az alperes kifogásolta azt is, hogy a felperesek az utazási vállalkozástól közvetlenül nem igényelték a megtérítést. Az 1/F/21. sorszám alatti irat szerint a biztosítótól erre igényt tartottak, azonban a biztosíték csak korlátozottan állt fenn. Az utazásszervező cég fizetéseképtelenné vált, így azzal szemben értelemszerűen csak felszámolás keretében lehetett volna igényt érvényesíteni. Ugyanakkor az Európai Unió irányelvében biztosított védelmi rendszernek pontosan az a célja, hogy a fogyasztónak ne kelljen a hosszas

és kétes megtérüléssel kecsgetető felszámolásba belépnie, hanem enélkül, közvetlenül a biztosítékból teljeskörű kielégítést kaphasson, ezért a jelen perbeli esetben a felperesek nem voltak kötelesek a kárenyhítés körében az igényüket a felszámolásban érvényesíteni, ezzel szemben a káruk pontosan azzal következett be, hogy a közvetlen biztosítékból történő azonnali kielégítés lehetőségétől estek el.

[28] Minderre tekintettel a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

[29] Az alperes fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 364. §-a alapján alkalmazandó 83. § (1) bekezdésének megfelelően köteles megtéríteni a felperesek másodfokú eljárásban felmerült költségét. Az ügyvédi munkadíj összegének megállapítását a felperesek a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § (1) bekezdés a) pontja alapján megbízási szerződés alapján kérték. A Pf.4. sorszám alatt csatolt megállapodások szerint a jogi képviselő és a felperesek rögzítették, hogy a fellebbezési ellenkérelem benyújtásával mindösszesen 120.000 forint ügyvédi munkadíj merült fel, és a csatolt költségjegyzéken a felperesi jogi képviselő összesen 120.000 forint áfamentes ügyvédi munkadíjat érvényesített. Az ítéltábla álláspontja szerint ezen összeg – tekintettel az eljárás tárgyára és terjedelmére, illetve arra, hogy az ügyvéd két felperes képviseletében is eljárta – nem tekinthető eltúlzottnak, így a szerződésben megjelölt összeggel egyezően marasztalta az alperest. Az alperes fellebbezésével felmerült összesen 273.891 forint fellebbezési illetéket az alperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 4. § (1) bekezdésében és 5. § (1) bekezdés a) pontjában meghatározott személyes illetékmentességére tekintettel nem köteles megfizetni, azt a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam viseli.

Budapest, 2021. október 5.

Dr. Hőbl Katalin s. k.
a tanács elnöke

Dr. Szabó Csilla s. k.
k.

előadó bíró

Dr. Szentpáli Judit s.

bíró